

Ayuw Kulak Batır; Doburca Tatar Masalları, İkinci Kitap; Toplayan: kaytabaştan anlatkan hem azirlegenler: Nedret Mahmut, Enver Mahmut; Kreterion Kitap Üyi; Bucureşti, 1991, 252 s. (Ayı Kulak Batır, Dobruca Tatar Masalları, İkinci Kitap; Toplayan ve yayıma hazırlayanlar: Nedret Mahmut, Enver Mahmut, Kriterion Kitap Evi, Bükreş, 1991, 252 s.)

Ayı Kulak Batır adını taşıyan eser, eski bir Türk yurdu olan Doburca'da doğup büyümüş Dr. Nedret Ali Mahmut ve Dr. Enver Mahmut tarafından yayımlanmıştır.

Romanya Türkleri ifadesi bilindiği gibi genel anlamda kullanılmakta olup, Dobruca bölgesinde yaşayan Rumeli, Kırım ve Gagavuz Türklerini içine almaktadır. Romanya Türklerine, Doburca Türkleri veya Doburca Tatarları adı da verilmektedir. Dobruca Türklerinin, zengin bir halk edebiyatı ve folklor hazinesi vardır. Enver Mahmut, Nedret Mahmut, M. Eli Ekrem, Ahmet Naci gibi araştırmacılar, sözlü gelenekten derledikleri mazlemeleri yayımlamakta ve Türk kültürüne hizmet etmektedir.

Türk dünyası ve Dobruca folkloru üzerine yaptığı ilmî araştırmaları, yayımladığı makale ve kitaplarıyla tanınan Enver Mahmut, aynı zamanda bir şairdir. Tatar Türkçesi ile kaleme aldığı şiirleri *Renkler* dergisinde yayımlanmaktadır. Enver Mahmut, Bükreş üniversitesi ve Köstence Ovidius Üniversitesi Türk Dili bölümlerinde kuruculuk ve öğretim üyeliği görevlerinde bulunmuştur.

1991 yılında Bükreş'te Kriterion Kitap Evinde basılan Dobruca Tatar Masalları *Ayuw Kulak Batır* başlığı altında toplanmıştır. Kitapta, kırk sekiz tane halk masalının metni yer almaktadır. Masallar; "I. Tılsımlı Hem Tılsımsız Masallar", "II. Aywanlarga Dair Masallar", olmak üzere iki grupta toplanmıştır.

I. Tılsımlı Masallar, bölümünde; "Üç Kardeş" (s.5), "Cantemir Batır" (s.20), "Avcı Memet" (s. 28), "Sıbay Hannın masalı" (s. 37), "Sokır Padişa" (s. 43), "Tayır" (s. 51), "Üç Tılsım" (s. 59), "Ayuw Kulak Batır" (s. 68), "Kul Padişa" (s. 75), "Elmacı Güzeli" (s. 87), "Tapkır Bala" (s. 92), "Zöre" (s. 100), "Narda-

ne” (s. 107), “Padişanın Eki Ulu” (s. 113), “Ay Man Yıldız” (s. 121), “Tuvarşanın Akıllı Kızı” (s. 130), “Narkamış” (s. 133), “Dünya Güzeli” (s. 139), “Akıllı Kız” (s. 149), “Şemsiban” (s. 153), “Taz Baş Köse Men Kurnaz Deli Kaya” (s. 159), “Kürek Men Altın Bergen Kız” (s. 171), “Dülber” (s. 178), “Aylaz Mambet” (s. 182), “Tembel” (s. 185), “Korkak” (s. 189), “Şaziye” (s.194), “Ongan Kart” (s. 198), “Ögiy Ana Man Kızı” (s. 201), “Mirza Man Nogay” (s. 206), “Öksüz Kız” (s. 209), “Zawallı Amet Akay” (s. 212), “Ay Man Küneş” (s. 215), “Aşikköz Kız” (s. 217), “Üç Kızının Kurnazlığı” (s. 220), “Balalagan Kazan” (s. 223)

“II. Ayvanlarga Dair Masallar”, bölümünde: “Öksüz Tülki” (s. 226), “Kart Man Arslan” (s. 230), “Koyan Man Kirpi” (s. 233), “Kaşkırının Antı” (s. 235), “Cumart Koyan” (s. 238), “Han Man Cılan” (s. 240), “Legeleknin Sesi” (s. 242), “Sencap Man Tokran” (s. 244), “Koraz” (s. 245), “Kirpi Men Tülki” (s.247), “Maktangan Ayuwa” (s. 248), “Bir Koyanşıkının Masalı” (s. 249) adlı masallar yer almaktadır.

Sekizinci masal olarak verilen *Ayuw Kulak Batır* (ss. 68-74) masalı, aynı zamanda eserin de adı olmuştur. Bu kitap, *Dobruca Tatar Masalları İkinci Kitap* ibaresini taşımaktadır ve iki cilt hâlinde hazırlanıp yayımlanan kitabın ikinci cildir. Araştırmacı ve bilim adamı Nedret Mahmut ve Enver Mahmut’un *Dobruca Tatar Masalları Birinci Kitap “Bozcigit”* adını verdikleri birinci cilt ise, uzun destanlarının metinlerini içine almaktadır.

Ayuw Kulak Batır adını taşıyan kitabın iç kapağına, Dr. Nedret ve Enver Mahmut’un Dobruca Türkçesi ile kaleme aldıkları bir yazı da ilâve edilmiştir. Biz, bu yazıyı Türkiye Türkçesine aktararak vermeyi uygun bulduk.

“Romenler arasında kardeşçe yaşayarak, bunların kültürel tesirinden başka, Türk dünyasının Kıbla ve Sırt Türk kültürlerinin tam manası ile geniş bir temas bölgesini teşkil eden Dobruca’da yaşayan urukların eski inanışlarını, geleneklerini ve âdetlerini ayrıca sözlü halk edebiyatı hazinesini toplayarak kitap şeklini-

de bastırıp, sonunda da ilim ışığı altında aydınlatmak, gelecek nesillerimize öz soyunu tanıtmak için terbiyevî bir rol oynamakla birlikte, bu malzemelerin başka Türk boyları folklorunun bazı karanlık noktalarını aydınlayabilecek kadar önemli olduğu da muhakkaktır.

Çeşitli yörelerden zaman zaman büyük seller gibi konup göçerek Dobruca'ya gelip yerleşen çeşitli kabileler (Keriş, Tat, Songar ve Nogaylar) kendileri ile birlikte, göçtükleri topraklardaki konuşmalarını, destanlarını, eski inanış ve âdetleri ile beraber çok zengin sözlü halk edebiyatı ve folklor malzemelerini de alıp getirmişlerdir. Bu urukların türlü folklor türlerini içine alan Dobruca Tatarları sözlü edebiyatının en çok söylenen, hem de en çok yayılan türü olan masallarını toplayıp, nazik bir şekilde işleyerek birincisi uzun masallar diye tanınan destanlarını *Bozcığit*, ikincisi ise asıl masallarını içine alan *Ayuw Kulak Batır* adlı kitaplarımızı halkımızın ellerine vermeyi boynumuzun borcu saydık”

İki Türk bilim adamının bu duygu ve düşünceleri, *Bozcığit* adlı eserin “Dobruca Tatarlarının Destanları” başlığını taşıyan giriş bölümünde de ifade edilmiştir. *Bozcığit*'in girişinde Dobruca Tatarları ve destanları hakkında daha ayrıntılı bilgiler verilirken, *Ayuw Kulak Batır*'da yer alan ve yukarıda Türkiye Türkçesi ile verdiğimiz kısım, diğerinin kısaltılmış bir özeti durumundadır.

Yaptıkları bu çalışma ile Dobruca Tatar masallarını toplayıp yayımlayarak Türk kültürüne kazandıran Nedret ve Enver Mahmut'u kutluyor, eserlerinin devamını diliyoruz. Ana hatlarıyla tanıtmaya çalıştığımız bu eser, Dobruca Türkçesi ve grameri ile uğraşanlar için zengin bir malzeme sunmakta olup, müracaat etmeleri gereken bir kaynaktır. Dileğimiz, Türk dünyası ortak kültürüne kazandırılan Dobruca halk masallarının, en kısa zamanda Türkiye Türkçesine aktararak incelenmesidir. Ancak bu gibi eserlerden hareketle, Türk dünyasının müşterekleri tespit ve tahlil edilecektir.

RABİA KOCAASLAN UÇKUN